

Parshat Devarim – 5786 – nr. 274

Samenvatting van de parsha

1e en 2e Aliyot: Moshe vertelt de geschiedenis van de 40 jaar vanaf de 2e Luchot, totdat het volk om het verzoek voorlegt om de spionnen te sturen. (Paseek 12 wordt voorgelezen op de melodie van Echa – Klaagliederen).

De oprichting van het Sanhedrin en het rechtssysteem.

3e en 4e Aliyot: Het incident van de Meraglim – en de vreselijke straf die eraan verbonden is, is gerelateerd. Vergeet niet dat de zonde van de Spionnen en het decreet dat die generatie in de woestijn zou sterven plaatsvonden, op Tisha B'Av 2449, 3336 jaar geleden.

5e en 6e Aliyot: Moshe springt 38 jaar verder, waarin het decreet van de 40 jaar werd uitgevoerd en richt zich op Israël's ontmoeting met de naties van: Esav, Moav en Ammon. De gevechten met Sichon en Og en de verwerving van Trans-Jordanië worden opnieuw verteld.

7e Aliya: Trans-Jordanië wordt aan de 2 1/2 stammen gegeven, en Joshua wordt aangemoedigd om deze overwinningen te zien als een belofte voor toekomstig succes bij het innemen van land.

Samenvatting van de haftara (Jeshaja 1:1 – 1:27)

De Shabbat voorafgaand aan Tisja Be'Av krijgt zijn naam, "Chazon", van het openingsvers van de haftara. Beginnend met de woorden "Chazon Jeshayahoe - Een visioen van Jeshaja", horen we met angst de echo van de Profeet als hij Israël's verraad aan G-d veroordeelt. (1:11-15) Grenzeloze zelfzucht, hebzucht, machtsmisbruik door degenen met gezag, en onderdrukking van de weerloze weduwe en wees, is de reden waarom de Navi het volk karakteriseert als "de heren van Sodom en het volk van Amora." (1:10)

Als je Jeshayahoe's aanklacht tegen het volk hoort, zou je denken dat het einde nabij is. In werkelijkheid begon Jeshayahoe te profeteren in 3142 (619 voor...) en werd de Bét Hamikdash vernietigd in 3338 (423 voor...); 196 jaar voor het einde! Het was duidelijk de bedoeling van de Navi om verandering teweeg te brengen in de hoop de vernietiging af te wenden. Als dat zo is, moet onze reden om te rouwen op Tisha B'Av beter worden gedefinieerd.

"De Jood treurt niet dat de Tempel duizenden jaren geleden werd verwoest, maar dat hij verwoest moest worden. Niet om de verwoesting, maar om de oorzaken van de verwoesting." (S.R. Hirsch)

Als de mensen maar gehoor hadden gegeven aan de roep van de Navi! Als ze maar met de helderheid van een profeet hadden kunnen voorzien wat het voor Hashem betekent om "zijn beschermende hand van Israël terug te trekken" (1:25)! Shabbat Chazon brengt ons terug in de tijd. We staan in de schaduw van de Bét Hamikdash. We horen het woord van G-d, terwijl de Navi Zijn kinderen smeekt om Teshoeva te doen.

Kibbud Av en Chodesh Av

Het succes van Klal Jisrael vereist dat we een toekomst opbouwen die stevig gebaseerd is op ons verleden, met respect voor en toegewijd aan de traditie van waarden die ons volk hebben gekenmerkt sinds Avraham en Sara en sinds we bij de berg Sinaï stonden.

Dit punt wordt elk jaar onderstreept, op de Sjabbat voor Tisha b'Av, wanneer we over de zonde van de spionnen lezen, het oorspronkelijke Tisha b'Av-verhaal dat onze permanente verbinding met Erets Jisrael ondermijnde. Zoals verteld in de Parshat Devarim-versie, werden de spionnen gestuurd op initiatief van het Joodse volk en vanaf het begin is de teerling geworpen en onze kritieke tekortkoming wordt benadrukt (Devarim 1:22): "Toen kwamen jullie allemaal naar mij toe en zeiden: "Laten we spionnen vooruit sturen om het land voor ons te verkennen..."

Rashi merkt het contrast op tussen de benadering van het Joodse volk op dit dieptepunt en wat we volgende week zullen lezen over het Joodse volk op een veel betere plek, aan de voet van de Har Sinaï. Hier beschrijft het "u allen" die in een ongeorganiseerde menigte naderen, in tegenstelling tot wat het daar beschrijft (Devarim 5:20): "U bent naar Mij toegegaan, al de hoofden van uw stammen en uw oudsten. "Zoals Rashi uitlegt, gebaseerd op de Sifré: "Die benadering van mij was een passende - jonge mensen die respect toonden voor hun ouderen en deze voor hen lieten gaan, en de oudsten toonden respect voor de hoofden van de stammen dat deze hen zouden moeten voorgaan. Hier echter kwam je in een menigte naar me toe, de jongeren duwden hun ouderen opzij, de ouderen duwden de hoofden opzij."

De kern van ons falen was een afwijzing van de continuïteit van waarden binnen Klal Jisrael, zoals weerspiegeld in de afwezigheid van oprecht respect voor onze ouders en leiders. Het eren van ouders is niet alleen een uiting van dankbaarheid en fatsoen; het dient als de basis van onze Mesorah, de traditie ,die zowel onze kennis als onze waarden informeert. Het is wanneer we dat oprechte respect opgeven, dat we onze verbinding verliezen met dat wat ons verankert, inclusief onze verbinding met Erets Jisrael, ons thuisland.

Ramban maakt dit duidelijk in zijn commentaar op de originele versie van het verhaal van de spionnen (Bamidbar 14:17): "Mosjé bad hier niet [om genade] op basis van de verdienste van de aartsvaders, en [daarom] noemde hij Avraham, Jitschak en Jakov helemaal niet in dit gebed. De reden [om hen niet te noemen] was omdat het land aan de aartsvaders was gegeven, en het is van hen dat zij het zouden erven, maar zij kwamen in opstand tegen hun voorouders en wilden niet de gave die de aartsvaders zo graag wilden, dus hoe kon hij nu zeggen: "Gedenk Avraham, Jitschak en Jisrael, Uw dienaren, aan wie U bij Uzelf hebt gezworen, ... En heel dit land waarover ik gesproken heb, zal ik aan uw zaad geven, (Shemot 32:13), want zij zeiden: "Wij willen deze gave niet !"

Het is ook opmerkelijk dat wat Jehoshua en Calev immuun maakte voor het complot van de spionnen , hun actieve verbinding met hun mentoren en voorouders was, aangezien Jehoshua kwam met het beschermende gebed van zijn leraar Mosjé (Rashi Bamidbar 13:15), en Calev met zijn eigen gebeden bij de graven van de Avot in Chevron (Rashi Bamidbar 13:22).

Kibbud Av – het eren van onze voorouders is daarom de taak die voor ons ligt tijdens deze maand van Av. We moeten onze eigen waarden zo instellen dat ze bevestigen, weerspiegelen en respecteren wat onze ouders en leraren koesterden en waardeerden, en ons ertoe aanzetten om met zowel hart als geest onze stevige band te herstellen met de twee items die door de Tora worden geïdentificeerd als onze nationale Morasha (erfgoed), de dubbele erfenis van Tora en Erets Jisrael. (R. Moshe Hauer z"l)

Onze tranen

Deze woensdagavond zullen we op de grond zitten, met niet-leren schoeisel aan en Megillat Echa zachtjes zingen.

In de tweede Pasoek van Megillat Echa staat geschreven " :Bacho Tivké BaLayla, V'Dimata al Lechya." – "Ze huilt hevig in de nacht, en haar tranen op haar wang."

Waarom benadrukt de tekst dat de tranen op haar wangen liggen? Is het niet duidelijk? Waar anders zouden tranen te vinden zijn? Wat vertelt Jeremia ons?

Misschien is de betekenis dat de tranen nog steeds op haar wang te vinden zijn, zelfs nu, nooit weggeveegd en nooit gedroogd. Zoals Rashi opmerkt: "Omdat ze altijd huilt".

Andere landen vierten hun overwinningen, maar herdenken hun droevige dagen niet. Wij als volk laten onze tranen nooit drogen. Zelfs op een bruiloft reciteren we de woorden " :Als ik u vergeet, o Jerushalayim, laat mijn rechterhand dan zijn vaardigheden vergeten." (Tehillim 137)

Nu kunnen we de woorden "AL Naharot Bavel, Sjam Jasjavnu Gam Bachinoe" begrijpen: "Bij de rivieren van Babylon, daar zaten we en ook huilden we ." Hoewel we in Babylon woonden als burgers die vrede en rust genoten, weenden we daar nog steeds om Tsion.

Gemara Taanit 30b "Iedereen die rouwt om Jerushalayim, verdient het om te delen in haar vreugde."

Misschien is dit de boodschap van Jeremia in Megillat Echa, om nooit onze tranen te drogen en ze op onze wangen te laten liggen over het verlies van Tsion en onze tragedies uit het verleden, zodat we het verdienen om de wederopbouw van Jerushalayim in onze dagen te zien. (R.Chanoch Jeres)

Woorden, louter woorden

Er zijn mensen die de spot drijven met woorden en ze veel zwakker vinden dan concrete objecten. Dit zijn de mensen die onderscheid maken tussen de "echte wereld" en de wereld van "slechts" verbale expressie. Het leven heeft me echter geleerd dat deze individuen het helemaal bij het verkeerde eind hebben. Woorden zijn niet alleen belangrijk in de sociale wereld, maar hebben ook invloed en impact op de fysieke wereld.

Met het Tora-gedeelte van deze week, Devarim (1:1-3:22), beginnen we aan een geheel nieuw boek: Devarim, het vijfde boek van de Pentateuch. Dit boek verschilt in veel opzichten van de vorige vier. In de eerste vier boeken van de Bijbel vinden gebeurtenissen plaats, worden activiteiten uitgevoerd en gebeuren er verhalen. Niet zo in Devarim . Het is in wezen één lange toespraak; een voortreffelijk welsprekende toespraak, gehouden over een periode van veertig dagen.

Gebeurtenissen worden beschreven in Devarim, maar geen enkele gebeurtenis vindt plaats in het hele boek. Dat wil zeggen, tot de laatste acht verzen die de dood van Moshe beschrijven. Er is geen verhaallijn in dit boek. Het bestaat uit woorden van terugblik, woorden van berisping, woorden van instructie en woorden van inspiratie. Woorden, louter woorden. Het is dan ook geen wonder dat het boek in het Hebreeuws Devarim, "Woorden", wordt genoemd. Misschien komt het door mijn levenslange obsessie met woorden dat dit specifieke boek zo persoonlijk belangrijk voor me is. Gedurende vele jaren, te beginnen met de week nadat ik bar mitsva was, was ik de Tora-lezer voor mijn synagoge, de ba'al koré. Ik herinner me hoe

opgewonden ik was toen ik de woorden van Chumash Devarim zong. Ik herinner me dat ik genoot van de klanken van de woorden en de eenvoudige betekenis van wat ik zong in me opnam.

Het meest verbazingwekkende aan deze toespraak van boeklengte is dat deze wordt gegeven door Moshe, die naar eigen zeggen geen man van woorden was. U zult zich zeker herinneren dat het in het Tora-gedeelte van Shemot, dat we vele maanden geleden lazen, was dat Moshe in eerste instantie G-d's missie afwees. Hij weigerde degene te zijn die het Joodse volk uit Egypte zou bevrijden. Hij zei: "Alstublieft, o Heer, ik ben nooit een man van woorden geweest... Ik ben traag van spreken en traag van tong." (Exodus 4:10)

Ons Tora-gedeelte begint: "Dit zijn de woorden die Moshe tot heel Israël richtte..." Onze wijzen in de Midrasj vinden dit fenomeen opmerkelijk. De rabbijnen in de Midrasj zeggen: "Gisteren zei hij: 'Ik ben geen man van woorden', en vandaag zegt hij: 'Dit zijn de woorden?!' ... Rabbi Elazar zei het zo: 'Gisteren was hij een pasilus [pasilus is een Grieks woord dat een persoon met een ernstig spraakgebrek betekent], en nu verkondigt hij: 'Dit zijn de woorden!' "

Een hedendaagse rabbijn, Jehuda Shaviv, wiens werk MiSinai Ba ik zo bewonder, maakt hetzelfde punt met andere woorden: "Dit talent van Mozes is wonderbaarlijk. Hij, die zijn leiderschapscarrière begon met de overtuiging dat hij onuitgesproken was en dat hij afhankelijk was van zijn broer Aaron om de woordvoerder te zijn die in staat was zijn ideeën aan zijn publiek over te brengen, is nu, nu zijn dagen afnemen, een gemakkelijke en overtuigende spreker geworden.

Hoe moeten we deze transformatie begrijpen? Ik beweer dat men de unieke aard van het boek Devarim en zijn boodschap niet volledig kan begrijpen, tenzij hij de vraag kan beantwoorden die de oplettende lezer moet verontrusten en die de bovengenoemde rabbijnen zo verontrustte: Hoe komt het dat Moshe zo veranderde ?

Rabbi Shaviv biedt een zeer suggestieve benadering om dit dilemma op te lossen. Hij begint met erop te wijzen dat Moshe zijn volk veertig jaar lang leidde, maar in de laatste veertig dagen van zijn leven meer tot hen sprak dan tijdens de hele duur van zijn leiderschap. Hij betoogt dat we moeten stellen dat Moshe nu pas begon te voelen dat de oren van de Israëlieten eindelijk ontvankelijk en aandachtig waren. Ze waren eindelijk klaar om zijn woorden te horen en zijn boodschap in zich op te nemen. Hun hart was nu klaar om zich open te stellen en zowel zijn woorden van geloof als zijn woorden van berisping te begrijpen. Ze waren nu klaar om de hymne van mitswot, statuten en wetten te horen.

Hier ligt een heel belangrijke les. Taal vereist een relatie om effectief te zijn. Veel hangt af van de spreker, maar de spreker moet een luisteraar hebben. Monologen communiceren niet. Dialogen wel. De welsprekendheid van een spreker hangt af van zijn overtuiging dat iemand luistert.

Rabbi Shaviv gaat verder met het geven van nog een andere creatieve lering in zijn meesterlijke kleine essay over het Tora-gedeelte van deze week. Moshe wordt in staat om zijn indrukwekkende toespraak te houden, niet alleen omdat hij eindelijk voelt dat hij een ontvankelijk gehoor had. Integendeel, hij kan dit ook doen omdat hij eindelijk zijn wantrouwen tegen 'louter woorden' heeft overwonnen.

Denk aan de tragedie van Moshe's leven en denk aan de zonde waarvoor hij werd gestraft. De Almachtige instrueerde hem, wanneer het volk klaagde over dorst, om tegen de rots te spreken waaruit dan water zou stromen. G-d instrueerde hem om "slechts woorden" te gebruiken.

Maar in plaats daarvan sloeg Moshe met zijn staf op de rots. Hij vertrouwde alleen op een concreet voorwerp, op een 'echt ding'. Hij wantrouwde 'louter woorden'. In zekere zin maakte hij zich schuldig aan dezelfde fout als degenen naar wie ik aan het begin van dit essay verwees, aan degenen die de spot drijven met woorden.

Zijn keuze van dingen boven woorden was zo serieus, dat Hashem het als een onvergeeflijke tekortkoming beschouwde. Hashem beschouwde het als een zonde die een tragische straf verdiende. Daarom beroofde hij Moshe van de verwezenlijking van zijn kostbaarste droom: het binnengaan van het Beloofde Land.

Het hele boek Devarim is het bewijs dat Moshe zijn les goed geleerd heeft. Hij heeft misschien gefaald om woorden te gebruiken om water uit de rots te putten, maar hij slaagde er glorieus in om woorden te gebruiken om zijn volk te inspireren, woorden die voor ons allemaal eeuwig blijven weerklinken. (R. Zvi Hersch Weinreb)

Winst en profeten

Er zijn maar weinig meer opzweepende passages in de hele religieuze literatuur dan het eerste hoofdstuk van het boek Jesjaja, het grote "visioen" (of "chazon") dat zijn naam geeft aan de Sjabbat vóór Tisha B'Av, de droevigste dag van het Joodse jaar. Dit is meer dan geweldige literatuur. Het drukt een van de grote profetische waarheden uit, dat een samenleving niet kan bloeien zonder eerlijkheid en rechtvaardigheid. Het kan niet relevanter zijn voor onze tijd.

De Talmoed (Sjabbat 31a) stelt dat wanneer we dit leven verlaten en bij de poorten van de Komende Wereld aankomen, de eerste vraag die ons zal worden gesteld niet een conventioneel religieuze vraag zal zijn ("Heb je tijd gereserveerd voor het leren van de Tora?"). Deze vraag zal later komen, maar de allereerste vraag zou zijn: "Heb je eerlijk gehandeld [be-emuna] in zaken?" Ik vroeg me altijd af hoe de rabbijnen zich daar zeker van voelden. De dood is tenslotte 'het onontdekte land, uit wiens bourn geen reiziger terugkeert'. Het antwoord is, lijkt mij, deze passage uit Jesjaja:

Zie hoe de getrouwe stad één is geworden ! Eens was ze vol gerechtigheid; Vroeger woonde gerechtigheid in haar - maar nu moordenaars ! Je zilver is schuim geworden, je favoriete wijn is verdund met water. Uw heersers zijn opstandelingen, metgezellen van dieven ; Ze houden allemaal van steekpenningen en jagen op geschenken. Ze verdedigen de zaak van de wezen niet ; De zaak van de weduwe komt niet voor hen. (Jes. 1:21-23)

Het lot van Jeruzalem werd niet bezegeld door conventioneel religieus falen, maar door het falen van mensen om eerlijk te handelen. Ze hielden zich bezig met sluwe zakelijke praktijken die zeer winstgevend en moeilijk te detecteren waren, zoals het mengen van zilver met lagere metalen en het verdunnen van wijn. Mensen waren bezig met het maximaliseren van de winst, onverschillig voor het feit dat anderen zouden lijden. Ook het politieke systeem was corrupt geworden. Politici gebruikten hun ambt en invloed voor persoonlijk voordeel. Mensen wisten hiervan, of vermoedden het op zijn minst – Jesjaja beweert niet dat hij mensen iets vertelt wat ze nog niet wisten; hij verwacht niet dat hij zijn luisteraars zal verrassen. Het feit dat mensen niets beter van hun leiders waren gaan verwachten, was op zich al een teken van moreel verval.

Dit, zegt Jesjaja, is het echte gevaar: dat wijdverbreide oneerlijkheid en corruptie het moreel van een samenleving ondermijnen, mensen cynisch maken, verdeeldheid openen tussen de rijken en machtigen, en de armen en machtelozen, het weefsel van de samenleving uitholt en mensen zich afvragen waarom ze offers zouden moeten brengen voor het algemeen welzijn als alle anderen uit lijken te zijn op persoonlijk voordeel.

Een natie in deze toestand is ziek en verkeert in een staat van beginnend verval. Wat Jesjaja met oerkracht en verwoestende helderheid zag en zei, is dat (georganiseerde) religie soms niet de oplossing is, maar zelf een deel van het probleem. Het is altijd verleidelijk geweest, zelfs voor een volk van monotheïsten, om te vervallen in magisch denken: dat we onze zonden of die van de samenleving kunnen verzoenen door regelmatig naar de tempel te gaan,

offers te brengen en opvallende uitingen van vroomheid te geven. Er zijn maar weinig dingen, impliceert Jesjaja, die Hashem bozer maken dan dit :

"De veelheid van uw offers - wat zijn die voor Mij?" zegt de Heer... "Wanneer jullie voor Mij komen verschijnen, wie heeft dit dan van jullie gevraagd, deze vertrapping van Mijn rechtbanken? Stop met het brengen van betekenisloze offers ! Uw wierook is verfoeilijk voor Mij ... Ik kan uw slechte samenkomsten niet verdragen. Uw nieuwe maanfeesten en uw vastgestelde feesten haat Mijn ziel. Ze zijn een last voor Mij geworden; Ik ben het beu om ze te dragen. Wanneer jullie je handen in gebed uitstrekken, zal Ik Mijn ogen voor jullie verbergen; zelfs als je veel gebeden opzendt, zal ik niet luisteren." (Jes. 1:11-15)

De corrupten geloven niet alleen dat ze hun medemensen voor de gek kunnen houden, ze geloven ook dat ze Hashem voor de gek kunnen houden. Wanneer morele normen beginnen af te brokkelen in het bedrijfsleven, de financiële wereld, de handel en de politiek, maakt een soort collectieve waanzin zich meester van mensen - de wijzen zeiden adam bahul al mamono, wat ruwweg betekent: "geld laat ons wilde dingen doen" - en mensen gaan geloven dat ze een gecharmeerd leven leiden, dat het geluk met hen is, dat ze niet zullen falen of ontdekt zullen worden. Ze geloven zelfs dat ze Hashem kunnen omkopen om de andere kant op te kijken. Uiteindelijk stort het allemaal in en degenen die het meest lijden, zijn meestal degenen die het het minst verdienen.

Jesjaja maakt een profetisch punt, maar wel een dat implicaties heeft voor de economie en politiek van vandaag en zelfs in seculiere termen kan worden gesteld. De markteconomie is een morele onderneming en moet dat ook blijven. Als dat niet gebeurt, zal het uiteindelijk mislukken.

Het sleutelwoord, dat zowel door Jesjaja als door de wijzen gebruikt wordt, is emoenah, wat trouw en vertrouwen betekent. Jesjaja gebruikt in onze Haftara tweemaal de uitdrukking kirya ne'emanah, "getrouwe stad". Dit is de reden waarom de wijzen zeggen dat ons in de hemel zal worden gevraagd: "Heb je je zaken gedaan b'emunah?" – wat betekent, op zo'n manier dat het vertrouwen wekt. De markteconomie is afhankelijk van vertrouwen. Als dat niet gebeurt, en in plaats daarvan afhankelijk zijn van contracten, advocaten, regelgeving en toezichthoudende autoriteiten, zullen er nog meer schandalen, ineens stortingen en crashes zijn, aangezien de vindingrijkheid van degenen die de regels proberen te omzeilen altijd groter is dan degenen wiens taak het is om ze toe te passen. De enige veilige regulerende autoriteit is het geweten, de stem van Hashem in het menselijk hart die ons verbiedt te doen waarvan we weten dat het verkeerd is, maar waarvan we denken dat we ermee weg kunnen komen.

Jesjaja's waarschuwing is nu net zo actueel als zevenentwintig eeuwen geleden. Wanneer moraliteit ontbreekt en economie en politiek alleen door eigenbelang worden gedreven, faalt het vertrouwen en ontrafelt het maatschappelijk weefsel. Zo begonnen alle grote grootmachten aan hun neergang, en daarop is geen uitzondering. Op de lange termijn toont het bewijs aan dat het gezonder is om profeten te volgen dan winst. - (R.Jonathan Sacks z"l)

SHABBAT SHALOM

Voor suggesties en commentaar : mobi166@hotmail.com

Gelieve dit blaadje (deze link) ook door te sturen aan vrienden en kennissen.

En je bronnen zullen zich naar het buitenland verspreiden (Misjlé 5-16)

לע"נ ר' יששכר דב בן ר' מנחם מנס ולע"נ מרת פרומה בת ר' צבי אריה